

Kultur- og kirkedepartementet
Pb. 8030 Dep.
0030 Oslo

Saksbehandler: Espen Hernes
Dir. tlf: 23 11 75 68

Vår ref: 2005/24
Deres ref: 2004/03620 KU ILE
Vår dato: 07.03.2005
Deres dato: 13.01.2005

Vurdering av støtte til etablering av Vestnorsk Bergkunstsenter

ABM-utvikling viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet, der ABM-utvikling bes om ”en museumsfaglig vurdering av byggeplanene samt en vurdering av prosjektet i forhold til andre bergkunstsentre som ABM-utvikling kjenner til”. Videre ber departementet om ”en anbefaling vedrørende organisering av museet i forhold til museumstrukturen i Sogn og Fjordane”, samt en vurdering av prosjektet ”i forhold til ordningen for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur”.

KORT OM SØKNADENS INNHOLD OG FORMÅL

Totalrammen for etableringen av Vestnorsk Bergkunstsenter, lokalisert i Ausevik, Flora kommune, er beregnet til ca. 34 mill. kroner. Av dette er ca. 25 mill. investeringer i bygg og uteområde, og ca. 9 mill. er tenkt satt av til et fond for utstilling, utvikling og vedlikehold. Det søkes om statlige investeringsmidler på 8,5 mill. kroner, med en fordeling av midlene fra statlig nivå med kr. 900.000 fra Norsk kulturråd og 3,8 mill. kroner fra hhv Miljøverndepartementet og Kultur- og kirkedepartementet. Statens andel utgjør en fjerdedel, de tre andre like delene utgjøres av fylkeskommunen, kommunen og private/sponsorer.

Senterets utgangspunkt er bergkunstområdet i Ausevik, der målsettingen også er å kunne gi presentasjon av helleristninger/bergkunst på vestlandet generelt. Søknaden vektlegger både et lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv, det siste blant annet med henvisning til RANE-prosjektet (Rock Art in Northern Europe).

Den foreliggende utformingen av senteret er resultat av en utvikling av vinnerutkastet fra arkitektkonkurransen midt på 1990-tallet, og beskrives i søknaden som ”nøktern”. Bygningen har et romprogram på totalt drøyt 600 kvm nettoareal, med utstillinger, magasin, butikk, kafé, seminarrom og bibliotek.

Forprosjektet er forankret i Flora kommune, fylkeskommunen samt diverse lokale og regionale aktører. Det er i dag ansatt en prosjektleder og etablert et interimsstyre, med utgangspunkt i kommunen, fylkeskommunen samt diverse næringsaktører.

Det legges opp til at senteret skal være en egen stiftelse, med ulike offentlige og private aktører som stiftere. Driftsmodellen beskrives som ”*et konsolidert museum i samarbeid med Kystmuseet i Sogn og Fjordane*”. På den måten er senteret tenkt som en del av den konsoliderte museumsstrukturen i fylket, med fast offentlig driftsstøtte, også fra statlig nivå.

Søknaden budsjetterer med 15.000 fullt betalende besøkende pr. år. Inntektene fra disse beregnes ut fra hhv. kr. 60/30/40 for inngangsbillett/kafésalg/butikksalg, altså totalt kr. 130,-. pro pers. Budsjettet beregner en årlig, offentlig driftsstøtte som konsolidert museum fra kommune, fylkeskommune og stat på til sammen 1,8 mill. kroner, med en henvisning til en mulig fordeling 40 % kommune/fylkeskommune og 60 % stat.

I driftsbudsjettet opereres det med 3 hele, faste årsverk; leder, formidlingsleder, administrativt personale/vaktmester, samt 2 årsverk sesongarbeid. Totalt utgjør lønnsdelen av driftsbudsjettet ca. 1,9 mill. kroner, av totalt samlede driftsutgifter på ca. 4 mill. kroner, altså en andel lønn på i underkant av 50 %.

ABM-UTVIKLINGS VURDERINGER

Utgangspunkt og forankring

Bergkunsten i Ausevik, sammen med feltet i Vingen, har en sentral posisjon i det norske bergkunstmiljøet, både i forhold til antall figurer, motivene og beliggenheten. Feltet er også et viktig utgangspunkt for mye av den forskningen og konserveringen som er knyttet til bergkunst i Norge, med Universitetet i Bergen som en sentral aktør.

Søknaden om investeringsmidler til et bergkunstsenter i Ausevik virker gjennomarbeidet og har vært igjennom en lang prosess. Beskrivelsene legger opp til et nøkternt prosjekt, som ut fra foreliggende materiale ser ut til å harmonere godt med naturen, kulturlandskapet og bergkunsten. Imidlertid må det understrekes at mye detaljering gjenstår, og spesielt i forhold til tilrettelegging av uteområdet så er det vanskelig å se hvordan dette er tenkt i praksis.

Forprosjektet og foreliggende prosjekt framstår som godt forankret både lokalt og regionalt, både politisk og blant andre aktører. Sogn og Fjordane fylkeskommune har i sin økonomiplan for 2005-2008 budsjettert med 8,5 mill. kroner til senteret, fordelt på 3,5 mill. i 2006 og resterende 5 mill. kroner i 2007. Interimsstyret er bredt sammensatt, og ABM-utvikling ser det som positivt og avgjørende for videre framdrift at kommunen og fylkeskommunen viser tydelig motivasjon og drivkraft.

Organisering

Det legges opp til at senteret skal være en egen stiftelse, samtidig som driftsmodellen beskrives som "*et konsolidert museum i samarbeid med Kystmuseet i Sogn og Fjordane*". ABM-utvikling mener det er noe uklart i hvilken grad det her er tenkt en full, organisasjonsmessig sammenslåing. Vi vil også reise spørsmål om det ikke vil være et bedre utgangspunkt å kople bergkunstsenteret helt sammen med Kystmuseet i Sogn og Fjordane, uten at det etableres som en egen stiftelse. Ambisjonene i søknaden er at bergkunstsenteret skal integreres i en konsolidert museumsstruktur, og en samlet organisering vil være i tråd med den pågående museumsreformens målsetting om å samle miljøer og arbeidsoppgaver regionalt. Et samlet miljø vil kunne gi museet og bergkunstsenteret en tilstrekkelig sterk institusjonell basis både faglig og økonomisk-administrativt, og vil gi et bedre grunnlag for å kunne kople forvaltning, bevaring, forskning og formidling i et samlet perspektiv.

Fylkeskommunen omtaler organiseringen på følgende måte i innspillet til ABM-utvikling datert 27. mai 2004 om museumsreformen: "*Styringsgruppa til Ausevika – Vestnorsk Bergkunstsenter har gitt signal om ønske å bli ein konolidert eining med Kystmuseet i Sogn og Fjordane. Dette kan ha både administrative og faglege fordelar for både Kystmuseet og Ausevik-prosjektet*".

Formidling

Som nevnt gir det foreliggende materialet lite grunnlag for å vurdere tilretteleggingen av uteområdet, noe som er en svakhet. For øvrig virker beskrivelser av formidling og målgrupper gjennomtenkt, og bør kunne gi grunnlag for et interessant besøksmål både for skoleelever, regionens befolkning og turister.

Søknaden opererer med et besøkstall på 15.000 fullt betalende pr år. Ser vi på øvrige kulturhistoriske museer i fylket (De Heibergske Samlinger, Kystmuseet, Sunnfjord Museum, Nordfjord Museum) så har disse et besøk pr. år i størrelsesorden 11 – 20.000. Senteret er ikke plassert nær noen større gjennomfartsåre, men ABM-utvikling vil likevel vurdere 15.000 som et realistisk anslag i lys av det store formidlingspotensial bergkunst har både nasjonalt og internasjonalt.

ABM-utvikling vil understreke behovet for bedre formidling av bergkunst på utvalgte steder i landet. Alta museum er et eksempel på god tilrettelegging og er en publikumssuksess, med 70.000 besøkende pr. år. Bergkunsten bør i større grad kunne formidles med kvalitet også andre steder, med konsoliderte museer som et utgangspunkt for denne formidlingen. Vi vil i den forbindelse vise til vår vurdering av et bergkunstsenter i Alta datert 31.12.2004: *"ABM-utvikling mener det nå bør vurderes om Alta Museum skal innta rollen som ansvarlig for et nasjonalt nettverk for formidling og tilrettelegging av bergkunst. I dette nettverket vil også andre sentrale områder for bergkunst kunne inngå, for eksempel miljøer og konsoliderte museer knyttet til bergkunst i Østfold, Ausevik og Stjørdal. Nettverket vil bidra til å samordne miljøene og styrke formidlingsarbeidet, og ha både et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Både landsdelsmuseene og aktuelle fylkeskommuner bør ta del i nettverket, som sentrale aktører og premissleverandører"*.

Et viktig argument for styrkingen av formidlingen ved et utvalg områder for bergkunst er den slitasjen en ukontrollert tilgjengelighet innebærer. Ved å tilrettelegge og kanalisere publikumsflyt og informasjon vil det være mulig å formidle bergkunsten uten at den samtidig utsettes for unødig nedbryting. Alta er et godt eksempel på dette.

Økonomi investering

Søknaden opererer i investeringsbudsjettet med 75 % finansiering fra kommune, fylkeskommune og private aktører. Etter ABM-utviklings vurdering er det en styrke ved søknaden at den statlige andelen er så vidt lav. Imidlertid er det bare fylkeskommunen som har gitt positivt tilsagn om midler, det gjenstår å se hva kommunen og private aktører vil bidra med.

Av totalbeløpet på ca. 34 mill. kroner inngår et fond på ca. 9 mill. kroner. Samtidig legges det til grunn permanent, offentlig driftsstøtte over museumsbudsjettene. ABM-utvikling kan ikke se at statlige investeringsmidler skal gå til etablering av denne type fondsoppbygging, og det vil derfor være mulig å redusere den totale investeringsrammen for prosjektet.

Når det gjelder eventuelle investeringstilskudd fra Miljøverndepartementet, så er dette et spørsmål som eventuelt må tas opp mellom de to departementene, og som ligger utenfor ABM-utvikling vurdering.

Økonomi drift

Driftsbudsjettet på ca. 4 mill. kroner er basert på en tilnærmet selvstendig enhet med tre faste stillinger og to årsverk sesongarbeid. ABM-utvikling vil imidlertid ønske å se bemanning og oppgaver mer i forhold til

Kystmuseet, med en organisatorisk integrering. Kystmuseet har i dag ca. 10 årsverk, og en utvidelse av dette for å håndtere oppgavene ved Bergkunstsenteret vil gi grunnlag for et styrket fagmiljø og være en bedre utnytting av driftsmidlene. I museumsreformen legges det opp til bygging av sterkere fagmiljøer ved regionale sammenslåinger. En full integrering av Kystmuseet og Bergkunstsenteret vil være i tråd med disse føringene. Det er også på dette grunnlaget at staten primært vil kunne gå inn med stimuleringsmidler for styrket drift.

Imidlertid sier søknaden lite om fylkeskommunale og kommunale intensjoner med hensyn til driftsmidler. Dette er en svakhet, og bør avklares før videre framdrift. ABM-utvikling vil vise til at det samme er tilfelle for et annet investeringsprosjekt i fylket som vi nylig har vurdert; Vestnorsk Reiselivsmuseum. Det bør være en mer tydelig plan i fylket for nye prosjekter i forhold til etablerte museer, og hvor eventuelle nye driftsmidler skal kanaliseres. Det må i forlengelsen av dette fra statlig side stilles spørsmål om eventuelt nye midler i museumsreformen kun skal gå til etablering av nye prosjekter i fylket.

ABM-utvikling savner også en diskusjon av fylkets mulige handlingsrom etter at Bergkunstprosjektet avsluttes i 2005. Dersom økonomiske tilskudd til bergkunst delegeres til fylkeskommunene fra 2006 vil fylket kunne kanalisere bergkunstmidler inn i driften til Kystmuseet/Bergkunstsenteret. ABM-utvikling vil også se det som naturlig at Miljøverndepartementet/Riksantikvaren vurderer støtte til drift og formidling av aktuelle bergkunstsentre, noe som eventuelt kan tas opp i dialog mellom departementene.

Når det gjelder inntekter har Ausevik budsjettet med et nivå på billettinntekter og salg som er i overkant av det Alta Museum har i sommerhalvåret. Dette virker noe høyt, og ABM-utvikling mener også det er grunn til å tro at besøket ved Alta Museum i større grad preges av kjøpesterke turister enn tilfellet vil være i Ausevik.

Bygget

Det foreliggende materialet fra arkitekten er på et generelt nivå, og skissene gir lite grunnlag for en detaljert museumsfaglig gjennomgang. Som hovedsakelig et besøkssenter med utstillinger så vil ABM-utvikling mene at bygget gir en god ramme for opplevelse og aktivitet.

I bygget er det lagt inn et magasin på 70 kvm. Det bør vurderes om det er behov for et eget magasin i dette bygget, eller om det kan ses i sammenheng med Kystmuseets arealer eller arealer ved Bergen Museum.

ABM-utvikling mener det er behov for en bedre avklaring av ambisjonene i forhold til utstillinger. Dersom det er aktuelt med faste og temporære utstillinger med originalt materiale, for eksempel arkeologiske gjenstander, så vil dette sette krav til klimatisering og sikring. Foreliggende beskrivelser gir ikke holdepunkter for om disse spørsmålene er vurdert i prosjektet.

Prosjektet i forhold tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur

ABM-utvikling mener som nevnt at Bergkunstsenteret vil kunne favne bredt fra det lokale til det internasjonale. Både bygning, uteområde og temaet bergkunst bør kunne danne et godt utgangspunkt som regional møteplass og formidlingsarena.

ABM-UTVIKLINGS OPPSUMMERING

ABM-utvikling mener tema, utgangspunkt, forprosjekt, forankring og kopling til Kystmuseet i Sogn og Fjordane danner et godt utgangspunkt for en etablering i Ausevik. Prosjektet virker gjennomarbeidet, selv om det ennå befinner seg på et generelt nivå. Bergkunstsenteret vil kunne få en godt lokalt og regionalt nedslagsfelt, samtidig som vi har pekt på den nasjonale dimensjonen ved at bergkunsten på en bedre måte kan tilrettelegges og formidles med kvalitet på noen utvalgte steder i landet.

Imidlertid savner ABM-utvikling en bedre klargjøring av organisering, driftstilskudd fra det offentlige og investeringsmidler fra andre parter. Vi mener også at eventuelle investeringsmidler fra staten ikke skal gå til oppbygging av et fond for drift og utvikling.

Prosjektet framstår som troverdig og nøkternt, og ABM-utvikling vil se positivt på en etablering av Vestnorsk Bergkunstsenter. I lys av ovennevnte vurderinger om investeringsbudsjett og driftsorganisering, vil ABM-utvikling mene at det vil være mulig å realisere et godt prosjekt innenfor en noe redusert investeringsramme, og med et noe redusert driftsbudsjett koplet til Kystmuseet i Sogn og Fjordane.

.

Med vennlig hilsen

Randi Ertesvåg
avdelingsdirektør

Espen Hernes
seniorrådgiver

Kopi: Sogn og Fjordane fylkeskommune
Flora kommune
Kystmuseet i Sogn og Fjordane